ZAMONAVIY PEDAGOG IMIJINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK OMILLAR TA'SIRI

Abdulloyev Javohir Abdukamol o‘g‘li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
“Pedagogika” kafedrasi o'qituvchisi
Xalilova Muxlisa G‘ayrat qizi
Abdunazarova Muqaddas Chori qizi
A’zamova Zuhra Abduraxim qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
“Tiflopedagogika” yo'nalishi talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pedagog imijini kuzatishning va amaliy asoslari tadqiq etilgan. Muallif pedagog shaxsning jamiyatdagi nufuzini aniqlashda pedagogik o'ziga xos xususiyat, kasbiy etika, kommunikativ mahorat va shaxsiy kompyuterning ta'sirini tahlil qiladi. tadqiqot tashkiloti pedagogik imijning yordam qismlari hamda talabalar bilan o'zaro aloqada o'qituvchi xarizmasining roli yoritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik imij, o'qituvchi nufuzi, kasbiy kompetensiya, pedagogik etika, aloqa, zamonaviy ta'lim, shaxsiy brend.

Аннотация: В данной статье исследуются практические основы наблюдения за имиджем современного педагога. Автор анализирует влияние педагогических особенностей, профессиональной этики, коммуникативных навыков и персонального компьютера на определение престижа педагога в обществе. освещены вспомогательные части педагогического имиджа исследовательской организации и роль харизмы учителя во взаимодействии со студентами.

Ключевые слова: педагогический имидж, авторитет учителя, профессиональная компетентность, педагогическая этика, коммуникация, современное образование, личный бренд.

Abstract: This article examines the practical foundations of observing the image of a modern teacher. The author analyzes the influence of pedagogical specifics, professional ethics, communicative skills, and the personal computer on determining the authority of a pedagogical personality in society. The research organization highlights the supporting components of the pedagogical image and the role of the teacher's charisma in interaction with students.

Keywords: pedagogical image, teacher's reputation, professional competence, pedagogical ethics, communication, modern education, personal brand.

Kirish: Bugungi kunda jahon ta’lim makonida kechayotgan transformatsiya jarayonlari o‘qituvchi shaxsiga bo‘lgan talablarni tubdan o‘zgartirmoqda. Globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida pedagog nafaqat bilim beruvchi shaxs, balki o‘quvchilarning ijtimoiy-madaniy qarashlarini shakllantiruvchi, ularni intellektual rivojlanishga undovchi strategik subyektga aylandi. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini isloh qilishning ustuvor

yo‘nalishlaridan biri sifatida pedagog xodimlarning nufuzini oshirish, ularning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish hamda zamonaviy qiyofasini yaratish masalasi davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Aynan shu bois, zamonaviy pedagog imijini shakllantirishda pedagogik omillarning ta’sirini ilmiy tadqiq etish bugungi kunning kechiktirib bo‘lmas vazifalaridan biri hisoblanadi.Pedagogik imij tushunchasi psixologiya, sotsiologiya va pedagogika fanlari tutashgan nuqtada shakllanadi. Ilmiy adabiyotlarda o‘qituvchi imiji ko‘pincha uning tashqi ko‘rinishi (kiyinish madaniyati, mimika, pantomimika) bilan bog‘lansa-da, aslida bu tushuncha ancha chuqurroq mazmun kasb etadi. Zamonaviy yondashuvlarda pedagogik imij – bu mutaxassisning kasbiy kompetensiyasi, ma’naviy-axloqiy fazilatlari, kommunikativ mahorati va texnologik madaniyatining yaxlit birikmasidir. Mazkur masalada ko'plab tadqiqotlar olib borilgan bo'lsa-da, aynan o'zgaruvchan ijtimoiy muhitda pedagogik omillarning imij shakllanishiga transformatsion ta'siri yetarlicha tizimlashtirilmagan.

Pedagog imijini shakllantirishda bir qator ichki va tashqi omillar mavjud. Tashqi omillarga jamiyatning o‘qituvchiga bo‘lgan munosabati, davlat tomonidan yaratilgan sharoitlar va ijtimoiy stereotiplar kirsa, ichki yoki bevosita pedagogik omillarga quyidagilar kiradi: O‘qituvchining o‘z kasbiga bo‘lgan sadoqati, pedagogik deontologya normalariga rioya qilishi va ma’naviy dunyoqarashi.O‘quvchi, ota-ona va hamkasblar bilan samarali muloqot o‘rnata olish, nutq madaniyati va pedagogik takt. Doimiy o‘z ustida ishlash, innovatsiyalarga ochiqlik va kreativ fikrlash qobiliyati. Stressli vaziyatlarda o‘zini boshqara olish, emotsional intellekt darajasining yuqoriligi. Mazkur ishning asosiy maqsadi — zamonaviy pedagog imijini shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydigan pedagogik omillarni aniqlash, ularning o‘zaro aloqadorligini tahlil qilish hamda o‘qituvchining ijtimoiy-professional nufuzini oshirish bo‘yicha samarali modelni ishlab chiqishdan iborat.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida o‘qituvchi imijining talabalar o‘zlashtirishiga va ta’lim sifatiga ta’siri ham ko‘rib chiqiladi. Ishning o‘ziga xosligi shundaki, unda pedagog imiji shunchaki vizual ko‘rinish sifatida emas, balki "shaxsiy brend" darajasida tahlil qilingan. Raqamli ta’lim muhitida (masofaviy ta’lim, ijtimoiy tarmoqlar) o‘qituvchining virtual imijini shakllantirish masalalari pedagogik omillar prizmasi orqali yoritilgan. Maqolada keltirilgan xulosalar pedagogik mahorat darslari, malaka oshirish kurslari va bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida amaliy ahamiyatga ega.Zamonaviy pedagog imijini shakllantirish jarayoni bugungi kunda faqatgina kiyinish madaniyati yoki tashqi ko‘rinish bilan cheklanib qolmay, balki o‘qituvchi shaxsining chuqur ichki ma’naviy-intellektual dunyosini aks ettiruvchi murakkab tizimga aylandi. Mazkur jarayonda pedagogik omillarning ta’siri bevosita o‘qituvchining kasbiy faoliyati samaradorligini va uning jamiyatdagi nufuzini belgilab beradi.

Eng avvalo, pedagogik omillar sirasiga o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasi va doimiy ravishda o‘z ustida ishlash qobiliyatini kiritish lozim. Zamonaviy dunyoda bilimlar shiddat bilan yangilanib borayotgan bir sharoitda, pedagogning o‘z fani bo‘yicha chuqur nazariy bilimlarga ega bo‘lishi uning imijidagi intellektual poydevorni tashkil etadi. Biroq, faqatgina bilimning o‘zi yetarli emas; ushbu bilimlarni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida o‘quvchilarga yetkazib bera olish mahorati pedagogning "innovator" sifatidagi imijini mustahkamlaydi. Raqamli savodxonlik bugungi kun o‘qituvchisi uchun ixtiyoriy ko‘nikma emas, balki uning zamon bilan hamnafasligini ko‘rsatuvchi asosiy omildir.Pedagogik imijning shakllanishida kommunikativ omillarning o‘rni beqiyosdir.

Muloqot madaniyati o‘qituvchining ichki madaniyatini yuzaga chiqaruvchi ko‘zgudir. Pedagogik muloqot jarayonida o‘qituvchining o‘zini tutishi, nutqining ravonligi, ovoz tembri va hatto tana tili (mimika va pantomimika) o‘quvchi yoshlar ongiga kuchli psixologik ta’sir ko‘rsatadi. Ijobiy imijga ega pedagog muloqotda doimo empatiya (hissiy tushunish) va bag‘rikenglik tamoyillariga tayanadi. O‘quvchilar bilan o‘zaro ishonchga asoslangan munosabat o‘rnata olish, ularning shaxsiy fikrlarini hurmat qilish o‘qituvchining "demokratik rahbar" sifatidagi obro‘sini shakllantiradi. Bu jarayonda pedagogik takt, ya’ni me’yor tuyg‘usini saqlash, kutilmagan vaziyatlarda vazminlik bilan qaror qabul qilish o‘qituvchining professional imijini yanada yuksaltiradi. Aksincha, hissiyotlarga beriluvchanlik yoki muloqotdagi qo‘pollik har qanday yuksak bilimga ega bo‘lgan mutaxassisning ham imijiga putur yetkazishi mumkin.Shuningdek, ma’naviy-axloqiy omillar pedagog imijining ma’naviy o‘zagini tashkil etadi. O‘qituvchi o‘zining har bir xatti-harakati, kiyinish uslubi va ijtimoiy hayotdagi faolligi bilan o‘quvchilar uchun jonli namuna hisoblanadi.

Pedagogik deontologiya, ya’ni kasbiy burch va mas’uliyat normalariga rioya qilish o‘qituvchining ichki tartib-intizomidan dalolat beradi. Estetik omil sifatida o‘qituvchining tashqi ko‘rinishi uning ichki dunyosining mantiqiy davomi bo‘lishi kerak. Klassik uslubdagi tartibli kiyinish, ozodalik va vazminlik o‘quvchilarda pedagogga nisbatan hurmat va masofani saqlash hissiyotini uyg‘otadi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagog kreativlikdan ham qochmasligi kerak. Kreativ yondashuv o‘qituvchini zerikarli qoliplardan chiqarib, uni o‘quvchilar ko‘z o‘ngida qiziqarli, izlanuvchan va ko‘p qirrali shaxs sifatida namoyon etadi. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagog imiji bu — pedagogik mahorat, yuksak axloq, raqamli texnologiyalar va kommunikativ san’atning o‘zaro uyg‘unligidir.

Pedagogik omillarning tizimli ta’siri natijasida shakllangan imij o‘qituvchiga nafaqat ta’lim berish jarayonini osonlashtirishga, balki o‘quvchilar qalbidan munosib o‘rin egallashga imkon beradi. O‘z imiji ustida ishlash pedagog uchun shunchaki vazifa emas, balki uning shaxsiy va kasbiy kamolotining uzluksiz jarayonidir. Zero, kuchli va ijobiy imijga ega bo‘lgan o‘qituvchi bugungi kun jamiyatida ijtimoiy o‘zgarishlarning haqiqiy yetakchisi va kelajak avlodning ma’naviy me’mori bo‘lib xizmat qiladiPedagogik imijning shakllanishida o‘qituvchining shaxsiy sifatlari va kasbiy pozitsiyasi o‘rtasidagi muvozanatni saqlash strategik ahamiyatga ega. Zamonaviy ta’lim muhitida pedagogning "soft skills" deb ataluvchi yumshoq ko‘nikmalari uning imijini belgilovchi yetakchi pedagogik omilga aylandi.

Bu omillar qatoriga muammoli vaziyatlarda konstruktiv yechim topa olish, jamoada ishlash mahorati va o‘z vaqtini to‘g‘ri taqsimlash (time management) ko‘nikmalari kiradi. O‘qituvchi o‘z faoliyatida qanchalik tartibli va intizomli bo‘lsa, bu sifatlar o‘quvchilar ong ostiga tizimlilik namunasi sifatida muhrlanadi. Shuningdek, pedagogik refleksiya — ya’ni o‘z faoliyatini tanqidiy tahlil qilish va kamchiliklar ustida ishlash qobiliyati ham imijning dinamik ravishda rivojlanib borishini ta’minlaydi. Ijobiy imijga intiluvchi pedagog doimo "Men o‘quvchilar ko‘zida qanday namoyon bo‘lyapman?" degan savol atrofida o‘z ustida tadqiqot olib boradi, bu esa uning kasbiy o‘sishini turg‘unlikdan himoya qiladi.Yana bir muhim pedagogik omil — bu pedagogik xarizma va emotsional yetakchilikdir. Bugungi axborot ko‘p bo‘lgan asrda o‘quvchini faqat quruq faktlar bilan hayratda qoldirib bo‘lmaydi.

Zamonaviy pedagog o‘z imiji orqali fanga bo‘lgan muhabbatini va hayotiy energiyasini uzata olishi lozim. O‘qituvchining dars berish uslubidagi o‘ziga xoslik, o‘z nutqida o‘rinli foydalanilgan yumor va optimistik ruh uning jozibador imijini yaratadi. Ushbu xarizmatik

ko‘rinish o‘quvchilarning darsga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish bilan birga, o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi psixologik to‘siqlarni bartaraf etadi. Shu o‘rinda, pedagogik etika me’yorlari imijning barqarorligini ta’minlovchi himoya qobig‘i vazifasini o‘taydi.

Har qanday sharoitda ham adolatli bo‘lish, o‘quvchilar o‘rtasida kamsitishga yo‘l qo‘ymaslik va barcha uchun teng imkoniyatlar yaratish pedagogning "adolatli murabbiy" sifatidagi imijini mustahkamlaydi va uning so‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi.Bundan tashqari, zamonaviy pedagogning vizual va virtual madaniyati bugungi ijtimoiy pedagogik voqelikning ajralmas qismidir. Pedagogik omil sifatida o‘qituvchining ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi va u yerda o‘zini taqdim etishi ham uning umumiy imijiga ta’sir ko‘rsatmoqda. "Raqamli iz" tushunchasi o‘qituvchining nafaqat auditoriya ichida, balki virtual makonda ham o‘z kasbiga mos ravishda madaniyatli va intellektual salohiyatli ekanligini tasdiqlashi lozim.

O‘qituvchining kiyinish uslubi (vizual imij) esa uning kasbiga bo‘lgan hurmati va estetik didining ko‘rinishidir. Zamonaviy talablarga ko‘ra, o‘qituvchi kiyimi nafaqat rasmiy, balki zamonaviy va didli bo‘lishi, u o‘quvchilarda estetik zavq uyg‘otishi va shu bilan birga pedagogik masofani saqlashi lozim. Barcha ushbu omillar majmuasi bir nuqtada birlashib, yangi formatsiyadagi o‘qituvchi qiyofasini yaratadi. Bunday pedagog nafaqat axborot yetkazuvchi, balki jamiyatning madaniy qatlamini boyituvchi, yoshlarni yuksak maqsadlar sari ilhomlantiruvchi shaxsiy brend egasiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–6079-sonli Qarori. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. 2020-yil 5-oktabr.
2. O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 24 yanvarda Oliy Majlisga yo’llagan Murojaatnomasi.
3. Xusniddin, Milinorov, and Mavlonova Malika. "Bo’lajak o’qituvchilarni kasbiy-pedagogik tayyorlash jarayonida kommunikativ kompetentsiyalarini rivojlantirish metodikasi." Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi 7 (2024): 296-304.
4. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin. "Pedagogik faoliyat jarayonida bo ‘lajak pedagoglarni raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish." Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi 7 (2024): 305-312.
5.Милиноров, Хусниддин Хушматович, and П. М. Жалолова. "ПРОЦЕСС ОРГАНИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ." Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies. Vol. 3. No. 5. 2024.
6. Anatolyevna, Boyarkina Yulia, Sokhibov Akram Rustamovich, and Milinorov Khusniddin Khushmatovich. "EDUCATIONAL TOURISM AS APOTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGION." Web of Teachers: Inderscience Research 2.6 (2024): 185-189.